

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри економіки, обліку і оподаткування
Національного університету «Чернігівська політехніка»**

Мініної Оксани Валеріївни

**на дисертаційну роботу Тарчинця Олексія Сергійовича
на тему «Стратегія нарощення інвестиційного потенціалу в умовах
антикризового управління національною економікою»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»**

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

У сучасній архітектурі світового господарства інвестиційний потенціал національної економіки визначає не лише темпи її технологічного оновлення, а й виступає стратегічним гарантом економічної безпеки та суверенітету держави. За умов перманентних макроекономічних загроз, масштабних геополітичних зрушень та безпрецедентного безпекового тиску, яких наразі зазнає Україна, традиційні моделі акумуляції та розподілу інвестицій втрачають свою ефективність і потребують кардинального переосмислення. Загострення ресурсних обмежень, масовий відтік приватних інвестицій та руйнування виробничо-логістичних ланцюгів поставили вітчизняний господарський комплекс перед необхідністю розробки адаптивних механізмів функціонування. У цьому контексті критичного значення набуває формування цілісної наукової концепції, здатної трансформувати архітектоніку інвестиційного процесу, мінімізувати деструктивний вплив інфляційних і безпекових чинників та мобілізувати приховані внутрішні резерви економічної системи.

Ефективне розв'язання цих завдань лежить у площині модернізації інструментарію антикризового управління, який має оперативно реагувати на критичну волатильність середовища та закладати передумови для майбутньої масштабної відбудови. Потреба у залученні довгострокових інвестицій в умовах

високих воєнно-політичних ризиків актуалізує впровадження інноваційних підходів, що базуються на цифровізації фінансових інструментів, розбудові партнерських відносин між державою та бізнесом і створенні дієвих інституційних гарантій для інвесторів. Об'єктивна необхідність теоретичного обґрунтування та практичної реалізації таких рішень визначає беззаперечну актуальність дисертаційного дослідження Тарчинця О.С. «Стратегія нарощення інвестиційного потенціалу в умовах антикризового управління національною економікою». Запропоновані автором методичні підходи та стратегічні напрями безпосередньо спрямовані на подолання фази кризового виживання, посилення інвестиційної активності та виведення національної економіки на траєкторію випереджального повоєнного відновлення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичних планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за темою: «Формування організаційно-економічних засад запобігання загрозам сталого розвитку в умовах війни» (номер державної реєстрації 0122U201268, 2022-2026 рр.), у межах якої обґрунтовано концепцію нарощення інвестиційного потенціалу як центрального інструменту антикризового регулювання національної економіки. Водночас удосконалено теоретико-прикладні підходи до управління зазначеним потенціалом, у межах яких стратегічним пріоритетом є не лише окреслення шляхів його відтворення, а й створення гнучкої системи моніторингу та оцінювання його ключових параметрів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Сформовані у дисертаційному дослідженні Тарчинця О.С. теоретичні положення, узагальнення та практичні рекомендації відзначаються високим рівнем обґрунтованості, внутрішньої логіки та достовірності.

Окреслена автором ключова мета роботи, яка полягає у визначенні

стратегічних орієнтирів та теоретико-методологічного підґрунтя для нарощення інвестиційного потенціалу в межах антикризового управління національною економікою, є повністю реалізованою. Її успішне вирішення забезпечено завдяки чіткому окресленню об'єкта, предмета та завдань дослідження, глибокому опрацюванню фундаментальної літературної бази, залученню репрезентативних масивів державної й міжнародної статистики та використанню інструментарію економіко-математичного моделювання.

Достовірність і ґрунтовність наукових результатів, представлених у роботі Тарчинця О.С., підтверджуються комплексним застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, серед яких:

- ретроспективний аналіз – для дослідження генезису й еволюції фундаментальних поглядів наукової спільноти на сутність категорій «інвестиції», «потенціал», «інвестиційний потенціал», «антикризове управління» та «державне регулювання»;

- групування, узагальнення, діалектичний та системний підходи – покладено в основу систематизації теоретичних концепцій щодо об'єкта дослідження, обґрунтування наукової гіпотези про функціональну роль інвестиційного потенціалу в системі макроекономічного антикризового управління, а також для побудови авторського методичного інструментарію та проведення комплексної оцінки стану інвестиційної сфери України;

- аналіз та синтез – для розкриття внутрішнього змістовного наповнення ключових дефініцій, а також для верифікації методологічних принципів і підходів, спрямованих на вирішення поставлених у роботі завдань;

- економіко-статистичний аналіз – для ідентифікації ключових макроекономічних детермінант формування та виявлення потенційних резервів і джерел капіталізації вітчизняного господарського комплексу;

- інтегральне оцінювання – застосовано з метою розрахунку узагальнюючих показників та визначення результуючого рівня інвестиційного потенціалу національної економіки;

- графічний, схематичний і табличний методи відображення даних – для

наочної візуалізації, структурування та ілюстрації отриманих розрахунково-аналітичних результатів дослідження;

– нормативно-правовий аналіз – спрямовано на критичний розгляд та узагальнення наявної законодавчо-нормативної бази, що регламентує процеси управління інвестиційними ресурсами на загальнодержавному рівні.

Детальний аналіз тексту дисертації Тарчинця Олексія Сергійовича підтверджує системність та усебічність виконаного наукового дослідження. Праця відзначається чіткою внутрішньою архітектонікою та раціональним структуруванням; дослідницький матеріал викладено аргументовано й послідовно, що повною мірою розкриває задекларовану мету та змістовне наповнення роботи. Сформовані висновки містять якісне узагальнення ключових науково-практичних здобутків, отриманих автором особисто під час дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження

До найважливіших положень, що відображають наукову новизну дисертаційного дослідження Тарчинця О.С., віднесено такі:

– обґрунтовано концептуальну модель управління інвестиційним потенціалом України, спрямовану на його нарощення відповідно до загальнонаціональних пріоритетів. Модель діє як гнучка система, що об'єднує теоретико-методичний базис, концепцію державного управління, аналітику внутрішніх і зовнішніх факторів, принципи інтенсифікації інвестицій, вектори регулювання (інституційний, фінансовий, монетарний, цифровий, соціальний), процеси оптимізації структури потенціалу та його моніторинг;

– розкрито функціонально-реляційну структуру інвестиційного потенціалу, яку диференційовано на: внутрішній (інтелектуально-інноваційний, підприємницький, фінансово-економічний), бар'єрний (нормативно-регуляторний, екологічно-регенеративний, репутаційно-іміджевий) та трансмісійний (інформаційно-мережевий, логістично-мобільний, інституційно-сервісний) субпотенціали;

– удосконалено концептуальні засади функціонування потенціалу в системі антикризового управління через типізацію його ключових функцій та релевантного державного інструментарію, що дозволило визначити інвестиційний потенціал як центральну ланку загальнодержавної антикризової системи;

– розроблено стратегічні напрями державного регулювання інвестиційних процесів на основі матриці, що пов’язує інструменти, об’єкти впливу та критерії ефективності з урахуванням воєнних загроз, задач подолання кризи та повоєнного відновлення. Запропонована матриця виступає інтегральним інструментом упорядкування дій органів влади, трансформуючи теоретичні принципи у конкретні управлінські заходи для забезпечення сталого розвитку;

– розвинуто теоретичні положення економічної науки шляхом авторського уточнення дефініцій: «інвестиційний потенціал національної економіки»; «антикризове управління національною економікою»; «державне регулювання процесів формування та нарощення інвестиційного потенціалу національної економіки»;

– поглиблено методичний підхід до оцінювання стану інвестиційного потенціалу національної економіки, який базується на розрахунку чотирьох ключових субіндексів: ресурсного забезпечення (стійкість середовища), фінансової спроможності (автономія системи), інвестиційної активності (інтенсивність перетворення ресурсів в активи) та інноваційного оновлення (технологічні перспективи). Поелементний аналіз дозволив визначити інтегральний індекс інвестиційного потенціалу та відстежити динаміку його змін за авторською шкалою інтерпретації;

– подальшого розвитку набули стратегічні вектори нарощення інвестиційного потенціалу в антикризових умовах, які передбачають імплементацію інвестиційно-інноваційної моделі капіталовідтворення, страхування воєнно-політичних ризиків, розбудову цифрової інфраструктури управління активами, оптимізацію фіскально-монетарних стимулів, модернізацію критичної інфраструктури та розвиток внутрішнього ринку

капіталу. Запропоновані напрями вирізняються трансформацією ролі держави з контролюючої у партнерську, визнанням цифровізації базовим інструментом та чіткою антикризовою орієнтацією.

У сукупності наведені наукові результати характеризуються належним рівнем наукової новизни, є логічно взаємопов'язаними та свідчать про вагомий особистий внесок автора у розвиток теоретико-методичних і прикладних засад стратегічного управління інвестиційним потенціалом національної економіки в умовах антикризового розвитку.

Практичне значення результатів дослідження

Основні наукові положення дисертаційної роботи доведено до рівня практичних рекомендацій і науково-методичних підходів; головні висновки та пропозиції, отримані в результаті дослідження, можуть бути використані в діяльності державних органів влади, органів місцевого самоврядування, установ та організацій.

Результати дисертаційного дослідження використані в практичній діяльності: ТОВ «КУА «УАЙТ» (довідка про впровадження №130126/01 від 13.01.2026 р.), що сприяло мінімізації впливу інфляційних чинників та обмеженості ресурсів, забезпечуючи підґрунтя для стабілізації ринкових позицій компанії та формування передумов для повоєнного відновлення економіки; ТОВ «ФК «ОМЕГА ФІНАНС» (довідка про впровадження №26/01/26-1 від 26.01.2026 р.) при використанні запропонованих у дисертаційному дослідженні підходів з метою зростання ефективності залучення, оцінювання та використання інвестиційних ресурсів в умовах підвищеної макроекономічної нестабільності; Агенції регіонального розвитку Чернігівської області (довідка про впровадження №42 від 20.03.2026 р.) для стратегічних напрацювань у контексті нарощення інвестиційного потенціалу Чернігівського регіону.

Основні теоретичні та методичні положення і висновки проведеного дослідження використано в навчальному процесі кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН

України, зокрема, при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з навчальних дисциплін «Еколого-економічний аналіз інвестиційних проєктів» і «Моделювання та прогнозування розвитку соціально-економічних систем» (довідка №203/08-723 від 23.04.2026 р.).

Повнота відображених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертації працях

Наукові положення дисертаційної роботи опубліковано в 17 наукових працях, з яких 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття, що включена до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 1 стаття у зарубіжному виданні, що включена до міжнародної наукометричної бази Scopus, 10 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Автором дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., №44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованим результатам тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатнім.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи результати дисертаційного дослідження Тарчинця О.С., вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та міркування дискусійного характеру:

1. У першому положенні наукової новизни автор зазначає, що обґрунтована ним концептуальна модель управління інвестиційним потенціалом базується на «встановленні національних пріоритетів розвитку». Проте в умовах гострої економічної кризи та безпекової турбулентності ці пріоритети можуть динамічно змінюватися (наприклад, від швидкого відновлення енергетичної інфраструктури до довгострокової технологічної модернізації). Бажано б було уточнити, який саме механізм адаптації моделі пропонує автор у разі різкої зміни або конфлікту таких національних пріоритетів.

2. Удосконалюючи функціонально-реляційну структуру інвестиційного потенціалу, здобувач виокремлює три специфічні субпотенціали: внутрішній, бар'єрний та трансмісійний. На нашу думку, потребує додаткового пояснення природа зв'язків між ними. Зокрема, цікавим є питання: який саме з цих компонентів є домінуючим в умовах антикризового управління і чи може надмірний розвиток бар'єрного потенціалу (наприклад, посилення нормативного регулювання) заблокувати ефективну роботу трансмісійного (інформаційно-мережевого) каналу?

3. Запропонована автором матриця стратегічних напрямів державного регулювання є інтегральним інструментом, що пов'язує об'єкти впливу, інструменти та критерії ефективності. Водночас, імплементація такої матриці вимагає високого рівня координації між різними фінансовими, податковими та цифровими інституціями. Оскільки у роботі пропонується трансформація ролі держави з контролюючої у партнерську, залишається дискусійним питання: який саме інституційний суб'єкт в умовах кризи має стати основним координатором реалізації цієї матриці.

4. Розроблений автором методичний підхід до оцінювання інвестиційного потенціалу передбачає розрахунок чотирьох субіндексів із подальшим виведенням інтегрального індексу з відповідною шкалою інтерпретації. Однак, зважаючи на високу волатильність макроекономічних показників України в період воєнного стану, межі оціночної шкали (наприклад, перехід від «критичного» стану до «задовільного») можуть швидко втрачати актуальність.

Бажано уточнити, наскільки розроблена шкала є стійкою до екстремальних коливань і чи закладено в ній механізм індексації самих порогових значень.

5. Серед стратегічних напрямів нарощення інвестиційного потенціалу автор виокремлює «формування цифрової інфраструктури управління інвестиційними активами» та визначає цифровізацію як базовий інструмент антикризового управління. Разом з тим, в умовах воєнного стану та глибокої кризи реалізація масштабних цифрових проєктів може зіштовхнутися із суворими обмеженнями (дефіцит фінансування, кіберзагрози, руйнування фізичної інфраструктури зв'язку). Чи не є така орієнтація на цифровізацію дещо передчасною для поточного стану національної економіки?

Зазначені питання, зауваження та рекомендації мають на меті подальший розвиток наукових положень автора і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Роботу Тарчинця О.С. виконано на високому методологічному рівні, вона є цілісною і ґрунтовною, а її наукова новизна та прикладне значення залишаються беззаперечними.

Загальний висновок

Представлена дисертація Тарчинця Олексія Сергійовича на тему «Стратегія нарощення інвестиційного потенціалу в умовах антикризового управління національною економікою» є цілком самостійною, завершеною науковою працею, що присвячена вирішенню вкрай своєчасної проблематики. Автор пропонує нові аналітичні рішення для розбудови стратегії нарощення інвестиційного потенціалу держави під впливом антикризового управління. Наукові здобутки та практичні рекомендації дисертанта розширюють наявні теоретичні горизонти та формують надійну прикладну основу для прийняття ефективних рішень під час трансформації інвестиційних процесів у вітчизняній економіці.

Дисертація за змістом, структурою, обсягом та оформленням відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку підготовки здобувачів вищої

освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261 (зі змінами й доповненнями від 8 квітня 2025 р. №426) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 3 травня 2024 р. №507).

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Тарчинець Олексій Сергійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент:

доцент кафедри економіки,
обліку і оподаткування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
кандидат економічних наук, доцент

Оксана МІНІНА